

УДК 070:140.8:82-92(4)(092)

ПЕРСОНАЛЬНИЙ ЖУРНАЛІЗМ: АРГУМЕНТ АВТОРИТЕТУ

Йосип Лось

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна
e-mail: jlos@ukr.net*

Репрезентанти персонального журналізму найвищого гатунку – італієць Умберто Еко і поляк Єжи Гедройць – вписали у світоглядну публіцистику світу золоту сторінку. Вони висунули нові ідеї, які посутньо рухають світом. Їхні світоглядні системи були репрезентовані на сторінках провідних видань Європи і світу, відтак – сприяли поглибленню розуміння тенденцій розвитку світу, співпраці між народами і цивілізаціями. Проблемні тексти Умберто Еко в італійських виданнях «Вечірній вісник», «Експрес» та ін., журнал «Культура», який виходив польською мовою у Парижі під керівництвом Єжи Гедройця, стали взірцем предметної аргументації, що базується на етичному інтелектуалізмі, конструктивному критицизмі, моральній відповідальності за слово. Вони стали дуже важливим джерелом розуміння процесів формування нової системи цінностей.

Аналіз «П'яти моральних листів», опублікованих наприкінці минулого століття, книги «Про «Культуру». Спогади і думки» дозволяє рекомендувати судження провідних вчених, публіцистів, літераторів для поглибленого з'ясування ролі публіцистики в сучасному світі.

Ключові слова: публіцистика, дух, мислення, аргумент, авторитет, суспільство, ідея, етика, думка, світогляд.

Постановка проблеми. Колосальна потужність духу, інноваційність мислення як наслідок інтелектуальної оснащеності багатьох публіцистів (вони ж філософи, політики, культурологи, літератори, вчені) упродовж чітко осмислених періодів історії людства дозволяли висувати й кристалізувати нові ідеї, які посутньо й рухають світом. Кожна творча особистість володіє інформаційно-енергетичною якістю, своєрідною соціокультурною генетикою, яка і є базою формування певних світоглядних систем і відносин між ними. Відданість плідним традиціям, аристократизм і окреслення перспективної візії розвитку кожної особистості й національних спільнот властиві, зокрема, текстам таких знакових постатей, як італієць Умберто Еко і поляк Єжи Гедройць.

Актуальність дослідження визначається потребою повнішої реалізації та збагачення ідеалів цих особистостей, які прагнули оновити життя на землі, були послідовними й незалежними, зуміли згуртувати довкола плідних і перспективних принципів чимало талановитих людей у багатьох країнах. До того ж, в арсеналі сві-

тоглядної публіцистики маємо зберегти класичний текст з фундаментальними аргументаційними ресурсами.

Джерела. В опрацюванні публіцистичних текстів користуємо з таких джерел: Umberto Eco. Pięć pism moralnych (Kraków, 1999); Umberto Eco. Come viadzare con un salmone (Roma, 2016); O «KULTURZE». Wspomnienia i opinie (London, 1987); Jerzy Giedroyc. Redaktor. Polityk. Człowiek (Lublin, 2001); Marek Zebrowski. Jerzy Giedroyc. Zycie przed «Kultura» (Warszawa, 2012); Jadwiga Puzynina. Słowo – Wartość – Kultura (Lublin, 1997); Media i dziennikarstwo na przelomie wieków (Warszawa, 1998); Problemy mediów i komunikacji społecznej – uwarunkowania polskie i ukraińskie (Rzeszów – Szczecin, 2014); Томас Карлейль. Теперь и прежде (Москва, 1994).

1

Отже, УМБЕРТО ЕКО. Серед десятків його книг, сотень статей, опублікованих в багатьох опінієтворчих виданнях світу, помітний слід залишили «П'ять моральних листів», опублікованих у 90-ті роки минулого століття. Вони мають дві спільні риси. Передовсім листи – принагідні: виступи, або звіти. Однак, незважаючи на різноплановість тематики, мають виразно етичний характер. Йдеться про те, що належить робити, чого не можна робити, нарешті – про те, чого за жодних умов категорично не можна робити. «Роздуми про війну» опубліковані на сторінках «La Rivista dei Libri» 1 квітня 1991 року, під час війни у Перській затоці. Текст «Вічний фашизм» був виголошений англійською мовою на симпозіумі, організованому відділом філософії італійського та французького Columbia University, 25 квітня 1995 року, з нагоди річниці визволення Європи. Потім під заголовком «Eternal Fascism» – у «The New York Review of Books» (текст призначався для американських студентів). Як результат серії семінарів, організованих сенатом і редакторами найвпливовіших щоденних газет, з'явився фундаментальний текст «Про пресу». Наступна стаття – «Коли на сцену виходить той інший» – є відповіддю кардиналові Мартіні, під час обміну чотирма листами між ними; кореспондування між ними на тему моральних засад у житті організував часопис «Liberal». Колаж під назвою «Міграція, толерантність і те, чого не можна толерувати», опублікувала газета «La Repubblica».

Окрім відповіді на животрепетні питання дня, бачимо у цих листах перспективне бачення розвитку Італії та світу. Зважмо:

- «Світ бачить сьогодні війну іншими очима, ніж на початку століття, тож якби хтось прославляв би красу війни як єдиної гігієни для світу, потрапив би на сторінки не історії літератури, а психіатрії... Війна деморалізує обидві сторони конфлікту... Обов'язок інтелектуала – ознайомити загал у неможливості війни присутньо. Навіть альтернатива у вигляді «холодної війни» не повинна ставати інтелектуальною функцією... Це падіння не можна усправедлилювати – в категоріях прав виду, – це щось гірше від злочину; маємо марнотратство»;
- «Свого часу Іонеско сказав, що «враховуються тільки слова, решта – нісенітниця»... Чому Другу світову війну у всьому світі окреслено як боротьбу з фашизмом?.. На протипагу нацизму, який цілком певно був антихристиянським і неопоганським, подібно як сталінський матеріалістичний і атеїстичний діамат, італійський фашизм не мав власної філософії, він був диктатурою, але не був повним тоталітаризмом, як два названі режими. Стаття Муссоліні про фашизм

для енциклопедії написана під впливом Джованні Джентіле, однак відтворювала пізньогегелівську концепцію «етичної та абсолютної держави»; італійський фашизм був першою правою диктатурою, яка запанувала в європейській країні й створила військову літургію, фольклор, навіть тип вбрання, а також стала альтернативою комуністичній загрозі. Фашизм був тоталітаризмом fuzzy (невизначним), колажем різноманітних політичних та філософських ідей, зліпком суперечностей... З поняттям «фашизму» діється те, що, за Віттгенштайном, діється з поняттям «гри»... В оптиці прафашизму «життя – це безперервна боротьба», культ традиції, своєрідна новомова (мусимо брати до уваги й нинішні форми новомови, навіть якщо вони набирають невинної форми популярного talk-show), ірраціоналізм, «якісний популізм» (сьогодні щось подібне репрезентує телебачення чи Інтернет);

- «Варто застановитися над відносинами італійської преси зі світом політики. Справді, роль четвертої влади полягає у контролі й критиці традиційних трьох гілок влади (разом з економічною, а також репрезентованою партіями і профспілками). Але тільки у вільній країні мас-медіа можуть здійснювати цю оздоровчу функцію, оскільки критика не виконує репресивної». Засоби масової інформації можуть впливати на політичне життя країни лише через формування громадської думки. Водночас традиційні власті можуть контролювати і критикувати медіа лише через медіа, інакше їхнє втручання ставатиме санкцією з боку законодавчої, виконавчої й судової влади. Така ситуація може виникнути лише за умови здійснення мас-медіа злочину, або коли видається, що витворюється політична і конституційна нерівновага. Натомість часто преса, використовуючи таємничу мову, передає зашифровану інформацію іншим осередкам влади. Далі: за винятком повідомлень про атмосферні опади не існують відомості справді об'єктивні; навіть за ретельного відділення коментаря від інформації **сам вибір** повідомлення і розташування його у певному місці на газетній шпальті містять елемент оцінки. Згодом телебачення «переформатувало» творчі пошуки: домінантними стали сатира, пристрасні дебати, гонитва за сенсаціями, динаміка провокації тощо. Переважає ідеологія спектаклю. Мало на сторінках видань дослідницької публіцистики, подібно до того, як це практикує «New Yorker», замовляючи матеріал на кілька місяців перед публікацією. Своєрідною цензурою в сучасній пресі усього світу став надмір інформації. Один приклад: недільний номер «New York Times» (середній обсяг понад 660 сторінок) справді містить «усі новини, придатні до друку» (all the news that's fit to print), але не дуже відрізняється від московської «Правди» з епохи Сталіна, оскільки – усе це не можна прочитати навіть за тиждень – виглядає так, начебто усі вісті стали цензуровані; надмір інформації схиляє або до випадкових критеріїв селекції, або до такої селекції, що її можуть збагнути лише представники високоосвіченої еліти;
- «Ми повинні шанувати права інших, рівно ж право до власних думок і свободи висловлювання». Якби наші ближні шанували ці права, не мали б місця винищення перших християн, Варфоломійська ніч, концтабори, цензура, згвалтування у Боснії... Будь-яке право, моральне чи юридичне, завжди регулюється міжособистісними взаємовідносинами. Власне, інша особа, її погляд окреслює нас і формує; не зуміємо збагнути, ким ми є насправді, без погляду та відповіді

іншої людини. Це основа, незмінний фундамент етичного вчинку. Звичайно, і віруючі, і невіруючі грішать з цілковитим усвідомленням гріха, така властивість людини. Однак силу етики репрезентують вчинки святих передовсім. А кожний прагне залишити після себе якийсь «лист у пляшці» – аби те, у що вірилося чи видавалося нам прекрасним, могло стати предметом віри або захоплення рівно ж для тих, хто прийде після нас;

- «Якщо нічого не зміниться, мусимо змиритися з тим, що у найближчому тисячолітті Європа перетвориться на щось подібне до Нью-Йорка, або деяких країн Латинської Америки...». Належить розрізняти поняття «імміграція» і «міграція». Імміграцію маємо, коли група людей переміщується з однієї країни до іншої (наприклад, турки до Німеччини). Це явище можна контролювати політично, обмежувати, схилити до неї, програмувати і підтримувати. З мігрантами справа виглядає інакше. Наче природні явища, їх не можна контролювати. Досі не осмислено феноменології різних видів міграції. Африканці, мешканці Близького Сходу безперестанку «напливають» до Європи, навіть якщо не усі європейці це толерують, бо відчують, що вона незабаром може ісламізуватися, стати «кольоровим» континентом; індійці залляли Африку і острови Тихого океану, китайці послідовно проникають усюди.

Варто згадати, що цивілізація Римської імперії стала неконтрольованою мішаниною різних прибульців – результат, крім інших чинників, відомий. Так само варто прискіпливо проаналізувати поняття «політкоректність», «толерантність», «расизм», «інтегризм», «антисемітизм», «інтервенція». За цими поняттями криються виклики ХХІ століття. Ще одна річ: ми досі не зробили висновків з такої епохової події, як Нюрнберзький процес, принаймні, коли йдеться про опрацювання його теорії... (1).

Як бачимо, «П'ять моральних листів» виявилися гостроактуальними. Такої науково вивіреної, оціночної й прогностичної публіцистики нині бракує. Візьмімо до уваги, що відтоді минуло понад 10 років.

Одразу після смерті Умберто Еко німецький журналіст Томас Штайнфельд надрукував у газеті «Süddeutsche Zeitung» свої міркування. Вони починаються з оцінки першої знаменитої книги «Ім'я рози», яка здобула світовий успіх.

Коли звістка про смерть Умберто Еко дійшла до італійської громадської думки, щоденна газета «La Repubblica» озглавила свою статтю так: «Людина, яка знала все». Умберто Еко – професор університету в Болоньї, філософ, філолог, історик літератури, людина, яка цікавилася всім і мала що сказати на будь-яку тему. Здавалося, що володіє ключем від таємниць далекого минулого.

Був добрим, енергійним вчителем, який завжди допомагав іншим. Завдяки знанням найвищої проби він розтлумачував дійсність, аби вона знов не висмикнулася з існуючих понять. І був також добрим громадянином, щирим, демократичним критиком влади. Не сумнівався у тому, щоб гостро розвінчати Сільвіо Берлусконі, який заволодів італійськими мас-медіа. Особливо наголошував, що деякі критики релігійного фундаменталізму нагадують своїх ворогів.

«Дорогий Умберто, ти нас осиротив», – написав тижневик «L'Espresso» в одному з текстів про померлого. Від 1985 року Еко публікував на останній сторінці цього журналу свої фейлетони. Скомпоновані, вони вийшли окремою книгою під назвою «Записки на коробці від запальнички». Еко народився в неможливій сім'ї в містечку

Алессандрія в П'ємонті, вивчав літературу, а дипломну працю написав про святого Тому Аквінського. Потім розійшовся з католицькою церквою і став редактором італійського телебачення. За кілька років приєднався до Групи 63, що репрезентувала літературний авангард. Саме тоді з'явилася наукова праця, яка стала інтелектуальною базою всіх повістей і небелетристичних книг Еко. Вона має назву «Справа відкрита» (1962). Ця книга стала біблією семіотики, тобто науки про знаки.

Специфіка творів Умберто Еко полягає в тому, що він з радістю перемішував канонічне з банальним, високе з приземленим, повагу з гумором. Це все знаки, їх відгадування належить до певної традиції – до історії європейського мислення і європейського мистецтва.

На таку концепцію Еко спирається теж у своїх наступних творах: від «Маятника Фуко» (1988) до «Теми на першу сторінку» (2015). Жодна з цих книг не була тривіальною. Щоразу Еко знаходив тему, про яку варто було розповісти і над якою варто було б замислитися. Переплетення історії та семіотики виявилось невичерпним джерелом інспірації щодо ідеальної мови, вигаданих міст чи краси й бридоти, а також явищ щоденного життя, починаючи від проблем оцінювання студентів в університетах і закінчуючи згубними наслідками використання влади над суспільством з боку медійних концернів. Тому мільйони читачів у всьому світі ставлять собі питання: Чи тепер знайдеться хтось, хто спроможний буде **упорядкувати думки** у часах, коли всі наче остовпіли або бігають нервово навсібіч?»

Восени 2015 року Еко востаннє змінив професію. Медійний концерн Мондадорі – фірма родини Берлусконі – купив відділ публікації книжок конкурента – Ріццолі, власника видавництва Бомпіані, якому Еко був вірний від 60-х років ХХ століття. Багато хто побачив у цьому загрозу. Натомість Еко зробив висновок, що треба віддати велику частину свого капіталу до диспозиції нового незалежного видавництва.

На питання, чому, незважаючи на свій вік, він далі бореться, відповів: «Цей проект – єдина альтернатива виданням з кросвордами, єдиний засіб від Альцгеймера. Еко назвав це видавництво «La navedi Teseo», або «Корабель Тесея», який, за грецькою традицією, залишався таким самим, хоча його всі частини поступово змінювалися. (2)

В есе «Сон» Умберто Еко описує нашу цивілізацію, зруйновану після Третьої світової війни: світ без комп'ютерів, Інтернету, інших технічних засобів. Це спонукало журналістів німецької газети «Frankfurter Rundschau» взяти інтерв'ю у цього авторитетного інтелектуала. Подасмо фрагмент публікації. Мартін Шольц (Martin Scholz) запитує: «Однак книга і комп'ютер знаходяться по різні боки барикади?». Відповідь Умберто Еко: «Упевнений, що через впровадження нових технологій деякі зразки книг стануть непотрібними, наприклад, енциклопедії чи словники... Натомість белетристику важче замінити комп'ютером. Маю на увазі книги, які читають уважно й заангажовано. Цей, цілком інший, ніж швидке здобування інформації через Інтернет, вид читання – вимагає особливої зосередженості... Принагідно: комп'ютеризація світу шаленими темпами пришвидшує вирубування лісів... Книги мають чітко окреслені переваги над комп'ютерами: за будь-яких умов, навіть коли вимикають струм, книги подорожують з нами. Ще одне: коли просиджую кілька годин перед комп'ютером – мої очі стають схожими на тенісні м'ячики. Висновок: дебати про кінець книги – штучні. Тому рік у рік з'являється щораз більше книг». Умберто Еко можна вірити, адже мало хто так ґрунтовно дослідив усі види творчості: музики,

літератури, культури високої та масової (успіх власне як теоретик популярної культури). Це – розмишлення про «mondo civile», тобто сукупність знаків, за допомогою яких людина усвідомлює світ. Філософія креативної асиміляції світу творчим людським інтелектом дає змогу через діяльність зверифікувати думку.

З-поміж сотень блискучих публікацій Умберто Еко варто нагадати книги про ідеальну мову і теорію перекладу «Сказати майже те саме» (*Dire quasi la stessa cosa*). Однак сам він критично ставиться до власного інтерпретаційного коду і не надається на гуру, якому належить побожний послух. Якщо раніше мова була очищувальною енергією, сьогодні – фатально спрощена, звulгаризована, убога, відтак, маємо підстави говорити про певний параліч творчості (3).

2

Такою ж постаттю потужного світоглядного формату зарекомендував себе поляк ЄЖИ ГЕДРОЙЦЬ, чий журнал «КУЛЬТУРА» (*Kultura*) назавжди залишиться рідкісним еталоном висунення далекосяжних ідей, причому – **реалізованих!** Водночас історики, журналістикознавці, переглядаючи позовклі річні публікацій унікального видання, донині знаходять в них ключ до загадок історії, до непростих шляхів людської думки. Журнал виходив польською мовою у Франції впродовж 54 років. Вийшло 636 чисел «Культури»; невід'ємною і вельми важливою частиною журналу стало видавництво «Літературний інститут» (*Instytut Literacki*) – за ініціативи Є. Гедройця видано понад 100 томів «Історичних зошитів», опубліковано польською мовою понад 500 томів бібліотеки – найсуттєвіших книжок ХХ століття, серед яких чимало творів українських і російських дисидентів. Підготовлено в оригіналі антологію імен знищених сталінським режимом українських письменників. Єжи Гедройць став послідовним і далекоглядним поборником незалежності України, появу якої на політичній карті світу у 1991 році Збігнев Бжезінський назвав однією з трьох найвидатніших подій ХХ століття.

Є багато раці у твердженні Томаса Карлейля: «Історія світу – це біографія великих людей... Якщо ми добре подумаємо, то переконаємося, що жодному часові не загрожувала б загибель, якщо б він міг знайти достатньо велику людину: мудру, аби правильно визначити потреби часу, відважну, аби повести його прямою дорогою до мети; у цьому – порятунок будь-якого часу... Велика людина з її вільною силою, одержаною прямо з рук Божих, є блискавкою. Її слово – мудре, рятівне слово; у нього можуть усі повірити» (Томас Карлейль. *Теперь и прежде*. – М., 1994. – С. 15-16).

У вересні 1987 року вийшла книга «О «Kulturze». *Wspomnienia i opinie*». 29 видатних публіцистів кількох країн, які були постійними авторами «Культури», вони ж письменники, вчені, політики, культурологи, висловили свої враження від співпраці з винятковою особистістю, яка «мала чітку візію майбутнього» (книга перевидавалася кілька разів, є переклади багатьох концептуальних статей-споминів). Кілька прикладів:

- Вацлав А. Збিশевський (*Wacław A. Zbyszewski*), публіцист, есеїст, перекладач, від 1939 р. на еміграції в Лондоні, Парижі: «Думаю, що Гедройць походить з раси польських ідеологів. Вони виростили на ґрунті романтизму: свято, послідовно вірили, що внутрішнім вогнем, зусиллям волі, концентрацією зусиль, що напруженням патріотизму, шляхетністю зречень можна змінити біг подій, мож-

на їх підпорядкувати власним ідеалам... Вірив, що преса – не бізнес, не тільки справна адміністрація і стимулятор оголошень. **вона повинна бути органом думки**, тобто аспект редакційний набагато важливіший від аспектів фінансових... «Культура» формувала розуми, скристалізовувала погляди, створювала концепцію вільної Польщі, України, Литви, Білорусії, розвитку солідарної Європи на засадах гуманістичної культури й національних традицій. Другою великою силою журналу (це означає – Гедройця) було прагнення незалежності, причому й фінансової, і моральної. Кожен міг на сторінках видання висловити свій погляд, а Гедройць давав відчуття Місії»;

- Чеслав Мілош (Czeslaw Milosz), поет, публіцист, професор літератури в університеті Берклі, лауреат Нобелівської премії 1981 р.: «Якби вірити варшавській пресі 50-х років, «Культура» була потужною інституцією, створеною американами, подібною до «Вільної Європи», з такою ж кількістю персоналу, яка (кожний оцінює по собі) у Польщі потрібна, щоб видавати журнал і книги. Гости з Польщі дивувалися, адже цей образ не мав нічого спільного з дійсністю і був ще одним прикладом фабрикування легенд, в які пізніше починають вірити самі їхні творці. Але сьогодні, коли минуло тридцятиліття «Культури», якщо не образ, то **значення, що його приписували тоді «Культурі», не виглядає перебільшенням».**
- Стефан Кіселевський (Stefan Kisielewski), композитор, письменник, публіцист, постійний співробітник газети «Tygodnik Powszechny»: «Редактор Єжи Гедройць плекав передовсім одну ідею – радянська Росія розпадеться згодом на ряд національних держав, а в цьому процесі найважливішу роль відіграє «вільна Україна», заприязнена з Польщею, а також батьківщина Гедройця Литва і Білорусія. Україною займався редактор тоді безперервно, мав власний архів і листувався з українськими діячами у всьому світі».
- Ян Новак (Zdzislaw Jeziorański), журналіст, від 1945 року в еміграції, багаторічний директор радіостанції «Радіо Вільна Європа»: «Історичною заслугою Гедройця є боротьба з ненавистю та історичними упередженнями, які спричинили те, що у часи незалежності Польща була у стані війни з усіма сусідами і меншинами – з українцями, росіянами, литовцями, чехами, німцями і жидами. Виникало питання: чи народ, оточений звідусіль ворогами, може зберегти своє існування. «Культура» без жодних винятків будувала мости взаємного пізнання, порозуміння і доброї волі від початків свого виходу. Це єдине польське видання, яке постійно веде хроніку українську, також литовську і німецьку. На цьому шляху Гедройць вибудовує міцний фундамент кращого й безпечнішого майбутнього, що його наше покоління вже не дочекається» (таки дочекалося! – Й. Л.);
- Марек Зелінський (Marek Zielinski), критик, есеїст, співробітник журналу «Więź»: «Тривалий час невіра у власні сили, сакралізація Заходу, міраж власної потреби для нього спричинювали сервілізм і запобігання перед потугою сусідів. Як результат, у суспільній свідомості утвердилися погорда до Сходу, заперечення свого місця серед його спільнот, ігнорування спорідненості культур, звичаїв, стилю мислення й життя. Тому й дочекалися поляки трьох розділів потужної країни, потім фактичної окупації комуністичною тиранією. Однак суверенне існування, свобода неможливі без координації зусиль, співпраці зі своїми

сусідами, яких також спіткала подібна доля. Можливість зміни статусу Польщі якраз і стала домінантною ідеєю політичного осередку, організатором якого й став Єжи Гедройць. Йдеться про видання унікального щомісячника «Культура» і Літературний інститут, найсуттєвіші книги ХХ століття якого сформували свідомість багатьох тисяч людей-активантів у Польщі та багатьох країнах. Мова не лише про самостійність Польщі, а про інший кшталт польськості, про іншу модель держави, суспільства, народу, його культури.

Літературний інститут і все, що довкола нього виростало, з'явився на перетині подвійного родоводу: духу раціоналізму, який дозволяв тверезо оцінювати соціально-політичну ситуацію, й романтичного замилювання етичними чинниками буття, який захищав людей і спільноти від нігілізму, капітулянтства. Мотиви безнадійності було відкинута, еластичність вміло поєднувалася із безкомпромісністю. Ставка була зроблена на динаміці історії, тому «Культура» гуртувала людей діяльних, переважно молодих, з динамікою творчої думки. Юліуш Мерошевський ставив питання виразно: «Чи реальним є те, що слухне – чи також реальним є лише те, що можливе? Ми знаємо з власного досвіду, що слухне ніколи не стане реальним, якщо ми засумніваємося, що є можливим. Отже, слухність своєї справи! Наша політика мусить бути такою! Поєднання позиції слухності з вірою у майбутнє (звідси підтримка робітництва) виявилось ефективним».

Підкреслимо також шалене зусилля, аби зберегти незалежність журналу.

Саме його публікації змінили мислення про Схід і мислення Сходу. Водночас – надало життю поділеної Ялтою Європи нового виміру надії. Народи Східної Європи мали повернутися в родину вільних народів. Утвердження віри у власні сили, зокрема українців, – один з найбільших осягів Єжи Гедройця. Це стосується також позиції щодо спільної боротьби за власну гідність.

Не було жодного номера журналу, у якому б не публікувалися матеріали про пошуки відповідей на вирішальні історичні питання ХХ століття і на дальшу історичну перспективу. Ці публікації виконували пізнавальну, виховну, консолідуючу, регулюючу, захисну, прогностичну, комунікативну функції.

Висновки

1. І Єжи Гедройць, і Умберто Еко – публіцисти за покликанням. Уся їхня творча біографія шліфувалася у впливових виданнях. Єжи Гедройця – ще до Другої світової війни, у двотижневику «Бунт молодих» («Bunt młodych»), тижневику «Політика» («Polityka»), Умберто Еко – у виданнях «Il Verri» – власна назва, «Вечірній вісник» («Corriere della Sera»), «Маніфест» («Il Manifesto»), «Експрес» («L'Espresso»), «Журнал естетики» («Rivista di Estetica»); принагідно, щомісячна колонка журналу «Il Verri» стала своєрідним витком характерного іронічного стилю письма Еко. Багатогранна творчість, конкретна політична заангажованість, нові ідеї, прогностичні тексти цих особистостей відіграли й продовжують відігравати потужну роль у впливі на формування світогляду мільйонів читачів на всіх континентах.

2. «Культура» стала унікальним у Європі взірцем політичної публіцистики, яка діяла на найвищих орбітах світової політики, моделюючи її філософію. Журнал став органом опінії з власною платформою, власними засобами екзистенції, незалежним від кон'юнктури – відтак у текстах знаходимо оригінальні ідеї, стимули для роздумів. Видання Гедройця стало речником повновартісного патріотизму, який виявився у позиції не ставати сліпим зряддям чи агентом Заходу, бо керувався принципом

чистоти, послідовності, – водночас Редактор не терпів чванства земляків. Як будитель громадської думки, «Культура» привертала увагу всіх поляків до потреби знищення злоякісних стереотипів щодо сусідніх народів, а також – шляхом запобіжних дій – будь-яких суперечностей, здатних перерости в конфлікт.

3. Маємо взірць предметної аргументації, що базується на етичному інтелектуалізмі, конструктивному критицизмі, моральній відповідальності за слово. Більшість публікацій Умберто Еко, авторів «Культури» стали дуже важливим джерелом для розуміння процесів формування нової системи вартостей у посткомуністичному світі, тенденцій розвитку сучасної цивілізації. Своім енциклопедизмом, який залучає літературу, філософію, історію політичної думки, геополітику, соціологію, психологію, економічні учення, націологію, концептуальні статті «Культури» стали своєрідною енциклопедією, джерелом пізнання суті процесів епохи «зламу тисячоліть».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Umberto Eco. Pięć pism moralnych (Krakow, 1999).
2. Umberto Eco. Come viadzare con un salmone (Roma, 2016).
3. Zagubieni Romantycy. – O «KULTURZE». Wspomnienia i opinie. – London, 1987. – S. 13-30.
4. Był raz... – Там само. – С. 43.
5. Spotkania z Jerzym Giedroycem. – Там само. – С. 65.
6. Giedroyc i «Kultura». – Там само. – С. 78.
7. Na Wschodzie zmiana. – Там само. – С. 159-170.

PERSONAL JOURNALISM: ARGUMENT OF AUTHORITY

Josyp Los

*Ivan Franko National University of Lviv,
49 Generala Chuprynky St. 79044, Lviv, Ukraine
e-mail: jlos@ukr.net*

The representatives of the personal journalism of the highest grade, Italian Umberto Eco and Pole Jerzy Giedroyc, wrote a golden page in world publicism. They put forward new ideas that are governing the world. Their world-view systems were represented on the pages of the leading European and world newspapers, and as a result, they deepened understanding of the trends of world development, cooperation between nations and civilizations. The problematic texts of Umberto Eco in the Italian periodicals «Corriere della Sera», «L'Espresso» and others, «Kultura» magazine, published in Polish under the leadership of Jerzy Giedroyc, became the examples of substantive argumentation based on ethical intellectualism, constructive criticism, and moral responsibility for the word. They became a very important source of understanding of the processes of forming a new system of values. The many-sided creativity, concrete political engagement, new ideas, and prognostic texts of these personalities have played and continue to play a powerful role in influencing the formation of the outlook of millions of readers on all continents. Most articles by Umberto Eco and by the authors of the «Kultura» magazine have

become a very important source for understanding the processes of forming a new system of values in the post communist world, trends in the development of modern civilization.

Analysis of the «Five Moral Pieces» published at the end of the last century, the book «On «Kultura». Memoirs and thoughts» allow us to recommend judgments of leading scholars, publicists, and writers for in-depth analysis of the role of opinion journalism in the modern world.

Key words: publicism, spirit, thinking, argument, authority, society, idea, ethics, opinion, world outlook.